

2024 05 06
Vilnius

Antivalstybininkų retorika aštrėja visuomenei palaikant gynybos stiprinimą

Balandžio mėnesį Lietuvą pasiekė nemažai reikšmingų naujienų, susijusių su šalies gynybinių pajėgumų stiprinimu. Remiantis socialinių medijų stebėjimo platformos „Awario“ duomenis, daugiausia šalies socialinių tinklų vartotojų dėmesio sulaukė šios istorijos iš Lietuvos ir pasaulio:

- Irano vykdyta raketų ir bepiločių orlaivių ataka prieš Izraelį.
- Prie kulminacijos artėjanti Lietuvos prezidento rinkimų kampanija.
- JAV Atstovų rūmų patvirtinta 61 milijardo dolerių karinė pagalba Ukrainai po kelis mėnesius trukusios blokados.
- Lietuvos organizuojamas Trijų jūrų iniciatyvos viršūnių susitikimas ir Verslo forumas Vilniuje.
- Vilniuje Molotovo kokteiliais apmėtyta Rusijos ambasada.
- Rusijos vykdomas karas prieš Ukrainą, pabrėžiant ribotas Ukrainos galimybes išlaikyti savo pozicijas, nepaisant lėtėjančio Rusijos puolimo.
- Lietuvos įvertinimas aukščiausiu reitingu (1-os kategorijos) iš Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinės aviacijos administracijos (FFA), atlikus pirmąjį tarptautinį aviacijos saugos vertinimą.
- Dulkės iš Sacharos, padidinusios oro taršą Lietuvoje.
- Lietuvos narystės NATO 20-mečio minėjimas ir jo atgarsiai.
- Kasinėjimų metu Vilniuje aptikta Antrojo pasaulinio karo aviacinė bomba, sverianti 250 kg.
- Nauja Vilniaus miesto reklaminė kampanija, kuria siekiama mesti iššūkį nusistovėjusiems stereotipams apie miestą ir Lietuvą apskritai.
- Pasirašytas Lietuvos institucijų ir Vokietijos gynybos pramonės įmonės „Rheinmetall“ ketinimų protokolas dėl amunicijos gamyklos Lietuvoje.

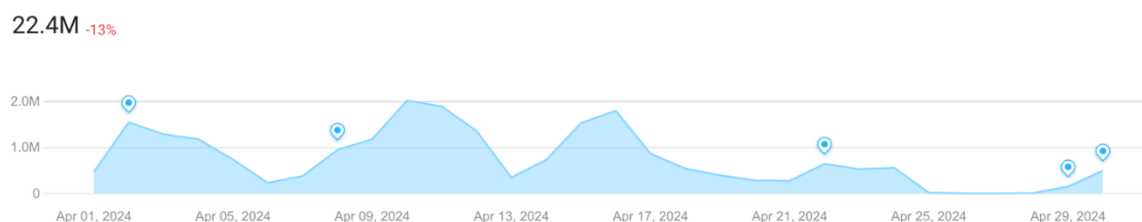
Artėjant rinkimams – intensyvėjanti kritika Lietuvos valdžiai

Įsibėgėjant rinkimų sezonui, Kremliaus remiami portalai Lietuvoje nuosekliai tęsė vyriausybę kritikuojančio turinio kūrimą ir sklaidą. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas šalies vidaus reikalams, kurie sukėlė didžiausią

auditorijos susidomėjimą. Balandžio mėnesį Kremlui palankios žiniasklaidos priemonės plačiai aptarinėjo vyriausybėje tvyrančią įtampą dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro Gintauto Jakšto atsistatydinimo pareiškimo, įteikto ministrei pirmininkei Ingridai Šimonytei. Kartu su pastaruoju, šaltiniai kritikavo visą švietimo sistemą apskritai, akcentuodami prastai vykdomus, neseniai mokyklose pristatytus 11-okų tarpinius egzaminus.

JAV parama Ukrainai kurstė Kremlui palankią mediją

Reaguodamos į Ukrainos sulauktą reikšmingą JAV paramą, Kremliaus remiamos žiniasklaidos priemonės Lietuvoje apžvelgė esamą karo situaciją ir prognozavo, kad Ukrainos žlugimas neišvengiamai artėja. Kiti straipsniai gąsdino piliečius, teigdami, kad Lietuvoje prasidėjo negrįžtamas ir nesustabdomas procesas, kai Lietuvos laisvė yra tiesioginiai priklausoma nuo Vokietijos laisvės, taip pabrėžiant į Lietuvą atvykusią vokiečių brigadą, kuri, anot šių šaltinių, turės skaudžių padarinių, tiesiogiai įtraukdama Lietuvą į karą.

Žiniasklaidos stebėjimo įrankio „Awario“ duomenys apie turinio, susijusio su karu Ukrainoje, peržiūrėjimų skaičių balandžio mėnesį.

Oxylabs sukurtas „Awario“ duomenų analizės įrankio surinkti duomenys atskleidė, kad Rusijos karo prieš Ukrainą tema tebėra labai aktuali. Per visą mėnesį, įvairūs medijos įrašai, susiję su šia tema, pasiekė daugiau nei 22 mln. medijos vartotojų. Kadangi diskusijos apie karą socialiniuose tinkluose išlieka labai dažnos ar net dar suaktyvėja dėl konkrečių įvykių (pavyzdžiui, į Lietuvą atvykstančios vokiečių brigados), vartotojų pasiekiamumo skaičiai logiškai atspindi šią tendenciją. Visa ši įtempta situacija priešiška Lietuvos valstybei nusiteikusiems veikėjams suteikia galimybę skleisti lengvai manipuluojamas žinutes ir taip sėti nesantaiką visoje šalyje. Situacija pasidaro itin sudėtinga, pridėjus tvyrančias įtampas ir stiprias antiviešias nuotaikas prieš artėjančius rinkimus.

„77 Žinios“ įrašai „Facebook“ socialiniame tinkle.

Aktyvumo lyderio poziciją tarp Krekliui palankių kanalų išlaikęs naujienų portalas 77.lt balandžio mėnesį išleido 452 straipsnius ir „Facebook“ tinkle paskelbė 181 įrašą. Nors įrašai apėmė labai skirtingas temas, abiejuose daugiausiai „Facebook“ vartotojų dėmesio sulaukusiuose įrašuose buvo matomas Jonas Ohman, vienas ryškiausių proukrainietiško aktyvistų šalyje. Viena jų buvo rašoma, kad Ohmano viešoji įstaiga „Mėlyna ir geltona“, aktyviai renkanti įvairią paramą Ukrainai, turi dešimt automobilių, o jos darbuotojų atlyginimai siekia net 5 tūkstančius eurų per mėnesį. Kitame įrašė pažymėta, kad „karo tema išblėso, nes 4 procentų“ iniciatyvą palaiko tik 2 procentai gyventojų“, taip reaguojant į neseniai pradėtą iniciatyvą padidinti Lietuvos išlaidas gynybai iki 4 procentų BVP. Abu straipsniai sulaukė itin neigiamų reakcijų – buvo kritikuojamas tiek pats Jonas Ohman, vadinamas „karo šaukliu“, tiek „Mėlyna ir geltona“ bei panašios proukrainietiškos organizacijos, kaltinamos „pinigų vagystėmis ir naudos sau siekimu“. Nemažai komentarų skleidė mintį, kad „Lietuva, atrodo, yra suinteresuota kariauti kare“ ir „daro viską, kad į ją įsitrauktų“.

Su 77.lt portalu glaudžiai siejamas vienas pagrindinių antivyriausybinių protestų dalyvių, Antanas Kandrotas, viešai žinomas Celofano slapyvardžiu, toliau aktyviai kūrė turinį sekėjams savo „Facebook“ puslapyje „Celofanas LIVE“. Per visą balandžio mėnesį pasirodė 39 įrašai, ir net jei tai neskamba kaip itin didelis skaičius, verta priminti, kad Celofanas šiuo metu yra įkalintas, o jo puslapis vis dar sugeba išlaikyti pastebimą aktyvumą.

Daugiausiai medijos vartotojų interakcijų sulaukęs įrašas „Celofanas LIVE“ puslapyje buvo Antano Kandroto nuotrauka su antrankiais, lydimą skambios antraštės, jog buvo surengtas pasikėsinimas į jo gyvybę. Įrašo autorius daug smulkmenų neatskleidė, tik pažymėta, kad „Nuteistųjų, planavusių savadarbiais peiliais mirtinai subadyti Antaną Kandrotą, vardai ir pavardės kol kas neskelbiamos. Šio planuoto žiauraus nusikaltimo galimi užsakovai nustatinėjami.“ Įrašas sulaukė didelio Celofano sekėjų susidomėjimo, surinkęs beveik 3 tūkst. interakcijų. Daugiausiai reakcijų sulaukęs komentaras brėžė paraleles tarp Lietuvos ir Rusijos, teigdamas, kad „ir dar mes Rusiją kritikuojame dėl susidorojimo su valdžiai neįtikusiais... pas mus tie patys metodai“. Visi kiti komentarai taip pat griežtai kritikavo vyriausybę, užtikrinant, kad tai šis pasikėsinimas yra jų iniciatyva, ir labai palaikė Kandrotą, linkėdami jam kantrybės, stiprybės ir sveikatos.

Populiarėjant socialinių tinklų naudojimui kaip pagrindinių informacijos paieškos šaltinių, vis daugiau vartotojų pasikliauja jose pateikiamomis naujienų portalų ar kitų vartotojų nuomonėmis apie šalyje ir pasaulyje rezonuojančius įvykius. Tokie informacijos vartojimo pokyčiai sudaro palankias sąlygas viešumoje plisti nepatikrintiems faktams, siekiant skaitytojų nuomonę pakreipti įrašų autoriams ar juos remiančioms organizacijoms palankia linkme. Pilietinio atsparumo iniciatyva (angl. Civic Resilience Initiative) su Oxylabs sukurto „Awario“ duomenų analizės įrankio pagalba vykdo nuolatinį dezinformacijos stebėjimą Baltijos šalių medijų erdvėje. Šios veiklos tikslas – sistemingai kovoti su žalingu socialinių tinklų ir internetinių žiniasklaidos priemonių naudojimu melagienų sklaidimui Baltijos regione, analizuojant didžiausios sklaidos sulaukusias kampanijas.

Daugiau informacijos apie melagienų kampanijas Lietuvoje ir Baltijos šalyse: <https://balticdisinfo.eu/>.

